

Interaksjonelle tilnærminger i andrespråksforskninga

Av Toril Opsahl og Finn Aarsæther

Universitet i Oslo og Høgskolen i Oslo og Akershus

Sammendrag

Dette bidraget til *NOAs* jubileumsnummer er en oversiktsartikkel om interaksjonelle tilnærminger i norsk andrespråksforskning. I artikkelen viser vi hvordan språklig samhandling har fått økt oppmerksomhet innafor feltet, og vi trekker linjer til interaksjonelt orientert sosiolingvistik og samtaleanalyse, som også retter søkelyset mot måten mennesker forhandler om mening på, i språklig samhandling. Mens den interaksjonelle sosiolingvistikken og samtaleanalysen har vært orientert mot å avdekke mønstre i kommunikasjon og språkbruk mer generelt, har andrespråkslæring retta oppmerksomheten mot trekk ved språklig samhandling som fremmer læring for andrespråksbrukeren. Samtidig ser vi i dag mange eksempler på at fagfeltene kan dra nytte av hverandres opparbeidde kunnskap. Ikke minst er det slik at den flerspråklige virkeligheten bidrar til å knytte sosiolingvistikken nærmere andrespråksfeltet. Slik har talemålsforskning og samtaleforskning blitt stilt overfor nye og interessante utfordringer, noe interessen for kodeveksling og multietnisk ungdomsspråk er eksempler på. I artikkelen viser vi til studier av ulike former for språklig samhandling der norsk og ett eller flere andre språk er involvert. Disse studiene har bakgrunn både fra interaksjonelle tilnærminger innafor sosiolingvistik, flerspråklighetsforskning og andrespråkslæring. Det er et poeng for oss å vise fram den tverrfagligheten som har satt sitt preg på dette fagfeltet.

Nøkkelord: Språklig samhandling og andrespråkslæring, flerspråklighet i samtaler, kodeveksling, stilisering, tverrfaglig synergj mellom sosiolingvistik og andrespråksforskning.

Introduksjon¹

Denne artikkelen knytter først og fremst an til forskning innafor det som i faghistoriske framstillinger har blitt kalt «språk- og kulturkontaktlinja», som hadde et oppsving på begynnelsen av 2000-tallet når det gjaldt antallet norske master- og doktorgradsavhandlinger (se Golden, Kulbrandstad og Tenfjord 2007). Samtidig viser Kulbrandstad (2012) at det har vært forsvinnende få presentasjoner innafor språk- og kulturkontakt på den store, nasjonale *NOA*-konferansen de seinere åra. Som Kulbrandstad skriver, er det mulig at «[...] en del av forskerne som arbeidet med multietnisk ungdomsspråk og flerspråklighet, identifiserer seg som sosiolingvister mer enn som andrespråksforskere» (2012: 66). Denne observasjonen illustrerer noen utfordringer ved det å skulle gi en oversikt over interaksjonelt orientert andrespråksforskning i Norge: Vi har å gjøre med til dels uklare grenseoppganger, både faghistorisk, metodologisk og institusjonelt. Den flerspråklige virkeligheten i Norge har stilt talemålsforskning og samtaleforskning overfor nye og interessante utfordringer, og sosiolingvistiske og samtaleanalytiske tilnærminger har gjennom tida åpna for nye innsikter i andrespråksforskninga. I løpet av 2000-tallet dukker det også opp studier som inkluderer flere enn to språk, og studier som forankres i flerspråklige kontekster på samfunnsnivå. På denne måten oppstår det en relativt tydelig grenseflate mellom andrespråkperspektiver og flerspråklighet, som gjør det relevant å omtale et flerspråklighetsfelt (se også Quist og Svendsen, dette nummer). Gitt det nære samkvemmet mellom andrespråksfeltet og tilstøtende forskningsfelt og -tradisjoner er det vanskelig å gi en uttømmende oversikt over relevante, norske forskningsbidrag innafor rammene av denne artikkelen. Artikkelen vil ikke kunne innfri forventningene til en tradisjonell oversiktsartikkel der leseren vil kunne finne samtlige relevante forskningsbidrag. Vi håper likevel å kunne bidra til å skape et overordna inntrykk av hvordan interaksjonelt orienterte studier har prega norsk andrespråksforskning, og å meisle ut noen framtidige forskningsbehov.

Til «interaksjonelt orienterte studier» regner vi forskning som gjennom teoretisk forankring knytter an til et dialogisk syn på språk og kommunikasjon, og forskning som har en empirisk forankring i samtaledata. Vi starter med en kort historikk om enkelte kjernebegrep i andrespråksforskninga, der poenget er å vise at et slikt interaksjonelt utgangspunkt har en forankring i faghistorien. Vi ser nærmere på i hvilken grad interaksjonelle tilnærminger har blitt tematisert i tidsskriftet *NOA Norsk som andrespråk*, før vi tar for

oss et knippe eksempler på norske forskningsbidrag som på ulike måter innlemmer *samhandling* som en viktig faktor i det å beskrive og forklare språk og språklig praksis. Vi ønsker også å løfte fram hvordan innsikter som har oppstått gjennom studiet av – mer eller mindre prototypiske – andrespråksbrukere i interaksjon, har overføringsverdi til kunnskapsbygging om språklig interaksjon reint allment: Interaksjonelle tilnæringer i andrespråkforskninga gir oss innblikk i språk og språklig praksis generelt (se også Quist og Svendsen, dette nummer).

Når det gjelder den store, nasjonale *konferanseserien NOA*, som starta opp i 2004, er, som allerede antydnet, bildet nokså entydig: Det er få interaksjonsstudier som har blitt presentert i dette forumet i perioden 2004–2012, skriver Kulbrandstad (2012: 69). I tillegg til mulige glidende fagidentiteter kan noe av årsaken til dette være den tette relasjonen til praksisfeltet og det sterkt didaktiske preget som fagfeltet har hatt. Det har vært – og er – et underliggende læringsperspektiv i den tradisjonelle andrespråksforskninga (se Alstad, dette nummer, Monsen, dette nummer og Tonne og Palm, dette nummer). Samtidig er det viktig å understreke at det ikke nødvendigvis er noen motsetning mellom interaksjonelle og didaktiske tilnæringer; vi skal vise til eksempler på forskningsbidrag som integrerer disse perspektivene.

Kort historisk bakteppe og *NOA*-forskningsstatus

Utgangspunktet for interaksjonell andrespråksforskning

Med referanse til Krashens modell for andrespråklæring (Krashen 1985) ble *innputt* et viktig tema i andrespråksforskning utover 1980- og 1990-tallet, og da i kombinasjon med et nytt begrep, *interaksjon*, eller *samhandling*. Forskere som Long (1985, 1996) og Gass mfl. (1998) pekte på at i tillegg til innputt måtte en modell for andrespråklæring også kunne analysere hvordan innlærere samhandla språklig med brukere av målspråket, og med hverandre. Forskninga til Long og Gass viste at kvaliteten på innputt, og måten innputt ble behandla på i en innlærings situasjon, hadde stor betydning for innlærerenes språklige framgang. Det å bli eksponert for «naturlig innputt» (Krashen 1985) var altså ikke tilstrekkelig; det viste seg å være viktig med modifisert innputt, for eksempel ved at læreren eller andre talere av målspråket gjorde innputt tydeligere og enklere. Framfor alt viste det seg at innlæreren profiterte på å bli engasjert i konkrete samtaler med mulighet for å forhandle om mening og med anledning til å reparere i samtaleturene.

En sosial dreining i andrespråksfeltet

Andrespråksfeltet internasjonalt har fram til 2000-tallet i stor grad vært dominert av kognitiv, psykolingvistisk basert forskning, som i relativt liten grad har tatt i betraktning den sosiale og kulturelle konteksten språklæring foregår i (se også L. I. Kulbrandstad, dette nummer). Det er på mange måter en mentalistisk tilnærming til språk som har vært rådende, mens en sosialt orientert tilnærming til språk og språklig praksis spesielt, har vært mer fraværende. Det er dette Block (2003) peker på i boka med tittelen *The Social Turn in Second Language Acquisition*. Blocks ærend er i korte trekk å diskutere hva man i andrespråksforskning kan oppnå ved å knytte sammen kultur, kognisjon og språk, istedenfor å se disse som atskilte størrelser. Block anklager andrespråksforskninga fram til 2000-tallet for å ha vært snevert opptatt av språklig kompetanse som et «inne i hodet»-fenomen, og for lite opptatt av språket i bruk i sosiale kontekster. Han gjør seg dermed til talsmann for en utvidelse av andrespråksforskningsfeltet, slik at det blir mer tverrfaglig orientert, og i stand til å innlemme sosiolingvistiske og sosiokulturelle perspektiver. En viktig begrunnelse Block gir for en slik perspektivdreining, er at den sosiale og kulturelle konteksten også må trekkes inn, når målet er å framskaffe forskningsbasert kunnskap om hvilke forhold som virker inn på om andrespråksinnlæringen lykkes eller ikke, på sin vei mot å beherske målspråket (se også Block 2013).

En annen utvikling innafør forskningsfeltet, som kan plasseres under overskriften sosial dreining i en noe mer snever forstand, er den forskninga som ser på andrespråksinteraksjon som en form for sosial, kommunikativ aktivitet *i seg sjøl*. Her finner vi studier som gjerne tar utgangspunkt i interaksjon utafør klasserommet, utafør formaliserte læringskontekster. En særlig viktig erkjennelse disse studiene løfter fram, er hvordan kommunikasjonsstrategier, som for eksempel reparasjon, alltid har en sosial side: Ulike kommunikasjonsstrategier kan ha konsekvenser for den sosiale relasjonen mellom samtalepartnerne, og for den enkeltes sjølbilde (Aston 1987). Sjøl om vi ovenfor hevda at innlæringen profiterte på å bli engasjert i konkrete samtaler med mulighet for å forhandle om mening, finnes det studier som avdekker både unngåelsesstrategier og aktiv ansiktsbevarende kommunikativ atferd i andrespråksamtaler, for eksempel på arbeidsplasser (f.eks. Bremer mfl. 1996). At det ikke nødvendigvis eller primært er *læring* som er målet med interaksjon, synes kanskje åpenbart, men det er greit å minne oss sjøl på dette poenget, som deltakere i en sterkt didaktisk forskningstradisjon.

Interaksjonelle tilnærminger i NOA-tidsskriftet

En gjennomgang av bidragene i tidsskriftet vi hedrer gjennom dette jubileumsnummeret, viser at interaksjonelle tilnærminger er relativt sjeldne. Likevel finner vi flere bidrag vi har vurdert som relevante for denne delen av forskningsfeltet. Vi har valgt å inkludere bidrag som kan sies å ha en interaksjonell tilnærming i brei forstand, gjennom teoretisk forankring og et overordna dialogisk syn på språk og kommunikasjon. Som nevnt innledningsvis, dreier det seg om forskningsbidrag som på ulike måter innlemmer *samhandling* som en viktig faktor i det å skulle beskrive og forklare språk og språklig praksis i en andrespråkskontekst, eller bidrag som hevder en mer eller mindre eksplisitt interesse for *språket i bruk i sosiale kontekster*. Vi har konsentrert oss om forskningsartiklene og utelatt reine oversiktsartikler i denne gjennomgangen.

På sett og vis er spirene til den interaksjonelle tilnærminga til stede allerede i tidsskriftets spede begynnelse, da Lise I. Bjørkavåg (seinere Kulbrandstad) i *NOA* nummer 2 (1986) sterkt understreker viktigheten av den daværende nyvinningen 'kommunikativ kompetanse' i hovedoppgava si, som utgjør dette nummeret i sin helhet. I Gerd Mannes tilsvar til Bjørkavågs hovedoppgave, som følger i *NOA* nummer 6 (1988) gjøres det betegnende nok til et poeng at forfatterkollegiet bak læreboka Bjørkavåg analyserer i hovedoppgava si, ikke kjente til begrepet 'kommunikativ kompetanse' da de skrev læreboka. I *NOA* 8 (1988) understreker Margareth Sandvik viktigheten av å fokusere på kommunikative ferdigheter i prøvesituasjoner, og det er også flere andre spor av mer eller mindre eksplisitte uttrykk for en anerkjennelse av en sosial dreining i andrespråksforskninga i tidsskriftet. Det er likevel få bidrag som kan kalles en interaksjonell tilnærming. De vi har funnet gjennom *NOA*-historien, begrenser seg til de følgende:

- Catherine A. Parks' artikkel i *NOA* 3 (1986), som er en kontrastiv beskrivelse av et knippe språkfunksjoner, med særlig vekt på høflighet (rett nok undersøkt ved hjelp av et spørreskjema).
- Kirsti Mac Donalds kortfattede artikkel med den talende tittelen «Små ord med stor betydning», i *NOA* 6 (1988), som indirekte har fokus på karakteristika ved språklig samhandling, da hun tar for seg egenskaper til det vi i dag kaller pragmatiske partikler («jo», «vel», «nok», «visst», «da»).
- Liv Jorunn Bakkejords hovedoppgave, «Kommunikasjonsstrategier i dialog mellom innfødt språkbruker og språkinnlærer. En analyse av

- norsk mellomspråk», utgjør *NOA* 11 (1989). Særlig kapittel 5, nærlesningen av dialoger, kan sies å tilhøre en interaksjonelt basert andrespråksforskning.
- *NOA* nummer 14 (1991) inneholder bidrag som på sett og vis er blitt stående som klassikere: Elizabeth Lanzas artikkel om kodeveksling, «Masse toys og pigen også» og Kari Tenfjords undersøkelse av initiativ/respons i dialoger mellom første- og andrespråkstalere. Tenfjord har hentet inspirasjon fra dialoganalyse innen barnespråksforskninga. Vi kommer tilbake både til kodevekslingsstudier og til Tenfjords bidrag seinere i artikkelen.
  - I *NOA* nummer 19 (1996) støter vi igjen på en studie av dialogen, denne gangen i en klasseromskontekst. Det dreier seg om Karen Margrete Dregelids studie av utvikling av dialogferdigheter, «Samtalen, en måte å lære på, en måte å evaluere på».
  - Marit Ruud McGhies beskrivelse av andrespråkstalemål med fokus på syntaks, i *NOA* nummer 22 (1999), der hun sammenlikner L2-data med resultatene fra TAUS-undersøkelsen (Talemålsundersøkelsen i Oslo) (Hanssen et al. 1978), tar vi med for å vise at andrespråksforskere også skriver seg inn i den tradisjonelle, sosiolingvistiske forskningshistorien i Norge.
  - I *NOA* 25 (2004) finner vi Toril Kristin Sjo Engens prøveforelesning til hovedfagseksamen i Norsk som andrespråk ved Universitetet i Oslo, der hun foreleser over temaet «Kulturell variasjon i samtalar mellom mormålsbrukarar og andrespråkstalarar», og trekker veksler på blant andre teoretikeren Herbert Clarks idéer om viktigheten av å etablere og opprettholde en felles plattform for forståelse ('common ground') i språklig samhandling (Clark 1985).
  - I *NOA* 2/2006 kan det sies å være visse interaksjonelle perspektiver til stede i Hildegunn Marie Schuffs studie av språkvalg og strategier blant barn i flerspråklige familier.
  - Det interaksjonelle perspektivet er utvilsomt til stede i det påfølgende nummer 1/2007, der vi kan lese Pia Lanes artikkel om språk som identitetsuttrykk gjennom kodeveksling i et kvenskspråklig samfunn.
  - I 2008 er det Åse Lunds masterprosjekt som står fram som et bidrag til en interaksjonell tradisjon, der hun i en artikkel basert på oppgava si sammenlikner tospråklig praksis i ulike skolekontekster.
  - I *NOA* 2/2014 står Paulina Horbowicz' artikkel «Å gjenta sine kommunikative mål som andrespråksbruker: Gjentakelser i en norsk-polsk samtale».

Dersom vi kun forholder oss til kravet om at artiklene skal uttrykke en mer eller mindre eksplisitt interesse for *språket i bruk i sosiale kontekster*, kan vi trolig regne inn noen flere bidrag i de mellomliggende årgangene: Irmelin Kjelaas' artikkel fra *NOA* 2/2009, der hun mot slutten av artikkelen understreker og illustrerer samtalens rolle for begrepsutvikling hos barn, Astri Holms artikkel om språkstrategier hos døve barn i *NOA* 1/2010, Pia Lanes grammatiske kodevekslingsartikkel fra 2012 samt Ingunn I. Ims' mediediskursanalytiske tilnærming til språkideologi og språklig differensiering (Ims 2014). Dersom avgrensninga stiller empiriske krav om (spontane) samtaledata som utgangspunkt, ser vi imidlertid ut til å stå igjen med seks bidrag fra de tretti åra *NOA*-tidsskriftet har eksistert (Bakkejord 1989, Lanza 1991, Tenfjord 1991, Lane 2007, Lund 2008, Horbowicz 2014). Vi våger å spå at vi vil se flere bidrag framover, både som resultat av teoretisk og metodologisk utvikling, tverrfaglige innsikter og det faktum at vi er omgitt av språklig mangfold i stadig større grad: Samhandling der flere språk er involvert, og der norsk er andrespråket, er dagligdagse situasjoner for store deler av befolkninga i dagens Norge.

Studier av flerspråklig samhandling – noen eksempler

I det følgende vil vi, med utgangspunkt i empirisk talemålsforskning gjort i Norge på 1990- og 2000-tallet, med hovedvekt på 2000-tallet, vise eksempler på studier av språklig samhandling som involverer bruken av norsk og andre språk. Plasshensyn tillater oss ikke å gå grundig inn i alle de ulike formene for studier som fins; noen vil kun bli nevnt, mens andre studier vil bli illustrert med data og enkelte analytiske kommentarer. De studiene som vi anser for å være særlig illustrerende for den forskningstradisjonen vi beskriver, og som ikke nødvendigvis er dekket utførlig av andre bidrag til dette jubileumsnummeret, vil få brei omtale.

Kodevekslingsstudier med interaksjonell tilnærming

Det er faktisk en studie fra Norge, Blom og Gumperz' arbeid om kodeveksling mellom ranamål og bokmål i Hemnesberget fra 1972, som regnes som startpunktet for forskning på kodeveksling internasjonalt (Myers Scotton 1993). Denne studien dreier seg om veksling mellom lokal dialekt og det som forskerne kalte norsk standardtalemål, og tar slik for seg veksling mel-

lom ulike varieteter av samme språk, ikke kodeveksling i det som tradisjonelt regnes som en flerspråklig sammenheng. Lanzas studie av engelsk-norsk kodeveksling blant småbarn (Lanza 1990/1997, 1991) og Guldals studie av tospråklige engelsk-norske barns kodeveksling (Guldal 1997) er to av de tidligste forskningsarbeidene om kodeveksling mellom ulike språk i Norge. Begge disse studiene ser kodeveksling i et samhandlings- og samtaleanalytisk perspektiv. På begynnelsen av 2000-tallet var det flere doktorgradsprosjekter som hadde kodeveksling som tema i Norge. To av disse (Svendsen 2004, Aarsæther 2004) var hovedsakelig orientert mot å studere bruken av flere språk i språklig samhandling, mens andre studier (Türker 2000, Lane 2006) først og fremst så på grammatiske sider ved kodeveksling, henholdsvis på tyrkisk og norsk og kvensk og norsk. Seinere har det også kommet flere forskningsarbeid som utnytter den tverrfagligheten mellom samtaleforskning og flerspråklighetsfeltet som vi viste til innledningsvis. For eksempel analyserer Grøvli (2013) i sin masteroppgave bruken av engelsk i en norskspråklig ramme blant brukere med norsk som førstespråk i en chattegruppe på internett. Femtegjeld (2014) ser i sitt masterarbeid på de språklige strategiene som ligger til grunn for Fredrik Skavlands kodeveksling. Kvammen (2014) analyserer kodeveksling mellom samisk og norsk på sosiale medier i sin masteroppgave (se nedenfor), og Strømmen (2015) tar for seg interaksjonelle aspekter ved kodeveksling i online-spill. Dette er bare få av flere eksempler på en voksende interesse for kodevekslingsstudier i interaksjonelt perspektiv.

I det følgende vil vi vise til noen eksempler fra kodevekslingsforskning der norsk er ett av de involverte språka, og der bruken av det ene eller andre språket ses i lys av måten samtaledeltakerne forholder seg til hverandre på. I tråd med at Norge har en historisk flerspråklighetssituasjon samtidig som landet har blitt mer flerspråklig som følge av innvandring i nyere tid, har vi har valgt ut arbeider som gjenspeiler dette, nærmere bestemt Svendsen (2004), Aarsæther (2004) og Kvammen (2014). Mens Svendsen (2004) har studert barn med filippinsk bakgrunn i Oslo, handler Aarsæthers prosjekt om pakistansk-norske barns språklige praksiser. Begge studiene har skolebarn i grunnskolenes barnetrinn som deltakere. Kvammens masteroppgave (2014) har, som nevnt, kodeveksling mellom samisk og norsk i en facebookgruppe som tema.

Å skifte språk for å tematisere relasjonen mellom deltakerne

I utdraget nedenfor (henta fra Aarsæther 2004) møter vi tre 10 år gamle

gutter med pakistansk-norsk bakgrunn, i ferd med å spille Ludo. De har holdt på nesten en halvtime og er i ferd med å avslutte. Språkvalget har vært urdu stort sett gjennom hele omgangen, noe vi også ser på de første samtaleturene her, der de teller på urdu:

1. Zeeschan ((kaster terningene)): [**pāñc** ((ler))]
fem
2. WAQ: ((i en syngende tone)): [**pāñc se tera idhar aya hae**]
[fordi du fikk fem kom den her]
3. Zeeschan: [**pāñc**]
fem
4. Waqar: [xxx]
- 5. Rehaman: dere samarbeider xxx
6. Zeeschan: hva?
7. Rehaman: ja dere samarbeider
8. Waqar: [nei nei] vi samarbeider ikke
9. Reh: [xxx]
10. Zeeschan: **chæ cār**
seks fire
- 11: Waqar: **sat**
Sju

(Aarsæther 2004: 178)

Transkripsjonsforklaring: xxx betyr ikke forståelig tale, halvfet skrift er urdu, kursivert halvfet er oversettelse fra urdu til norsk. [ ] er overlappende tale. ((det som står inne i dobbel parentes er forskers kommentarer til aktivitetene)).

Skiftet av språk, fra urdu til norsk, kommer her i linje 5, og det er initiert av Rehaman, som tydeligvis har fått nok av det han mener er et komplott mot ham; han beskylder de to andre for å samarbeide. Ved å kodeveksle til norsk forsterker Rehaman effekten av den direkte beskyldninga han retter mot de to andre. Samtidig markerer Rehaman ny «footing» (Goffman 1979) for samhandlinga – han tematiserer måten de tre spiller på og flytter seg dermed over til et meta-nivå. Også dette understreker han ved å skifte språk. Slik ser vi at kodeveksling blir et viktig samtaleorganiserende element i dette eksemplet, og at kodeveksling knyttes til de sosiale prosessene som utvikler seg i løpet av samhandlingssituasjonen.

Språklek og posisjonering som bakgrunn for kodeveksling

Barna i Svendsens studie (2004, 2009) hadde i varierende grad det filippinske språket tagalog som hjemmespråk i tillegg til norsk. I filippinske miljøer brukes også engelsk i stor grad, blant annet som følge av at engelsk er offisielt språk på Filippinene, også i skolen. Barna Svendsen studerte, var dermed omgitt av tre språk i sitt dagligliv i Norge; engelsk, norsk og tagalog. I utdraget nedenfor møter vi fire barn i samtale mens de samarbeider om å klippe ut elementer til et bilde av et hus de skal lage i fellesskap:

1. Gro: den har jeg klippet
2. Julian: *do you understand the word...*
3. Gabriel: *come in [my mouth]*
4. Antoinette: *[come in] my mouth* (synger)
5. Gro: *coming out of my mouth*
6. Julian: å! Du tok saksen (snakker til Gabriel)

Fra Svendsen (2009: 48) [ ]:overlappende tale, engelsk er kursivert, ...:pause

I analysen av denne samhandlingssituasjonen vektlegger Svendsen den språklekende funksjonen vekslingen til engelsk trigger hos barna. Både Gabriel og Antoinette blir med på leken med den engelske frasen som Julian tar initiativ til i linje 2. Men Svendsen peker også på at Gros bidrag i linje 5 er av en annen karakter enn lekens; Gro kommer med en korreksjon av måten de andre snakker engelsk på, og dermed posisjonerer hun seg sosialt innad i gruppa. Det er også interessant at det er Julian som tar initiativet til språkveksling begge gangene det skjer i det korte utdraget. Han veksler til engelsk i linje 2, og tilbake til norsk i linje 6 – og i begge tilfellene som en direkte respons til et utspill fra Gro. Det er slik mulig også å se Julians kodevekslinger som et uttrykk for sosial posisjonering. Svendsen viser i andre samtaleutdrag hvordan barna hadde en tendens til å gruppere seg i et «gut-telag» og et «jentelag», og vi kan tolke Julians måte å velge språk på i lys av dette. Kodevekslingsstudiene viser oss hvordan språkvalg og flerspråklig praksis ikke er «tilfeldig», men uløselig knytta både til deltakerne i interaksjonen og til hvilken virksomhet som foregår.

Flerspråklig samhandling mellom norsk og samisk

Det er gjort flere forskningsarbeid på språkvalg og språktap i kon-

taktsituasjoner mellom norsk og samisk (se for eksempel Bull 1996 og Jernsletten 1993). Disse undersøkelserne er hovedsakelig basert på rapporterte data. Som nevnt er kodeveksling et relativt nytt forskningsfelt, til tross for at denne språklige praksisen etter alt å dømme har vært der så lenge flerspråklighet og språkkontakt har eksistert som fenomener. Den korte forskningstradisjonen er nok en vesentlig grunn til at det ikke fins mange arbeider om samisk-norsk kodeveksling i Norge, iallfall ikke med bakgrunn i data fra samhandlingssituasjoner. Vilde Kvammens masteroppgave med tittelen *Kodeveksling i nettkommunikasjon. En studie av samisktalende nordmenns lingvistiske praksiser på Internett* (Kvammen 2014) er et av de få arbeidene om samisk-norsk kodeveksling som er tilgjengelig. Et annet arbeid som gjelder kodeveksling blant barn med samisk-norsk språkbakgrunn skal også nevnes. Det gjelder Carola Kleemanns (2012) studie om kodeveksling blant barn med samisk-norsk språkbakgrunn i en barnehage i Finnmark.

Kvammen (2014) har blant annet brukt samtaler på facebook som utgangspunkt for sine analyser av kodeveksling mellom norsk og samisk. Nettkommunikasjon er forskjellig fra samtaler ansikt til ansikt på flere måter, og studier av flerspråklig praksis på nettet er et forskningsområde i seg sjøl (se for eksempel Androutsopoulos 2007 og Grøvli 2013). I denne artikkelen har vi ikke mulighet for å gå i dybden på den tematikken – her retter vi søkelyset mot hvordan deltakerne veksler mellom å bruke norsk og samisk når de kommuniserer.

I samtalen nedenfor er det Karen som starter ut med en statusoppdatering til sine venner, som ifølge Kvammen har kompetanse både i norsk og samisk. Det er etter hvert tre andre gruppelemmer som melder seg på samtalen; Mattis, Sara og Per. Som vi ser, starter Karen ut med en kommentar på norsk:

Tekst i parentes er oversettelse til norsk

1. Karen: Dritt dag, irritasjon på topp, sveisen min kommer fra helvete, sommeren kan stikke til faens for min del.
2. Mattis: Ja gleder meg og komme hjem da
3. Karen: så bli der da
4. Mattis: Får ikke betalt for det
5. Sara: uhuuu eai beaivvit leat ovtalaganat lihkkus
5a («Åhåi», heldigvis er ikke alle dager likedanne)
6. Per: Dolle rockeni gos soma lave
- 6a (Dra på «rocken» hvor det er gøy)

7. Karen: na mu beaivvit gal leat HELT ovtalaganat.
 7a. (Nå mine dager er nok HELT likedanne)
 8. Karen: na die gal lave soma.
 8a. (Ja det hadde vært gøy)
 9. Karen: du får nu ik betalt for å være hjemme heller

De første fire kommentarene er en parsamtale mellom Karen og Mattis, og den foregår utelukkende på norsk. Sannsynligvis er også den siste kommentaren i linje 9 en sluttkommentar fra Karen til parsamtalen med Mattis, en slags forsinka respons på hans siste kommentar i linje 4. I mellomtida har imidlertid Sara meldt seg med en replikk på samisk og vi ser nå en kodeveksling til samisk i de fire påfølgende samtaleturene (linje 5 til linje 8). Det er ikke umiddelbart lett å se hvorfor Sara velger å bryte med det språkvalget som har vært til nå i kommentarfeltet. Et problem med en del av denne typen data er at de mangler tidspunkt for når kommentarene er skrevet – slik blir det vanskelig å se dem som direkte responser til hverandre. Her får vi derfor nøye oss med å se på Saras valg av samisk som et uttrykk for hennes språkpreferanse. Det er imidlertid interessant å se at Saras språkvalg følges opp av neste deltaker, Per, og dernest at Karen også kodeveksler til samisk i sine innlegg i linjene 7 og 8, riktignok med et innskutt norsk ord HELT. I avslutningskommentaren i linje 9, som vi ovenfor har analysert som en forsinka respons til Mattis, ser vi imidlertid at Karen velger å gå over til norsk igjen. Sett under ett stemmer språkvalgene i denne nettsamtalen overens med det mønsteret Auer (1984) kaller *preference for same language talk*, altså at tospråklige personer foretrekker å bruke ett språk om gangen, inntil dette mønsteret eventuelt brytes ved at en av deltakerne, av en eller annen grunn, velger det andre felles språket. Slik svarer Karen Mattis i det språket de begge starta sin parsamtale med, i den forsinka responsen i linje 9. Slik fortsetter Per med samisk etter at Sara har tatt initiativ til det i linje 5, og slik svarer også Karen Sara i linje 7 og Per, i linje 8, på samisk. Kvammens data er henta fra innlegg knytta til to facebook-profiler der brukerne behersker både norsk og samisk, og der kodevekslingspraksis mellom norsk og samisk presenteres som en dagligdags affære. Det er derfor grunn til å tro at denne typen flerspråklig samhandling på nettet ikke er så uvanlig i en samisk-norsk kontekst. I så fall fins det mange interessante samhandlingssituasjoner det kan forskes på framover.

Å være «seg sjø» i samtale – sosial posisjonering og stilisering

I presentasjonen av kodevekslingsstudiene ovenfor så vi hvordan fokus var retta mot de sosiale prosessene som utvikler seg i løpet av samhandlings-situasjonen, og hvordan språkvalg og kodeveksling kunne knyttes til sosial posisjonering og forhandling om sosiale relasjoner. Dette kjenner vi igjen også fra studier av språklig praksis i flerspråklige bymiljøer i Norge. Det er faktisk i tidsskriftet *NOA* vi kan finne et av de tidligste norske forskningsbidragene om språkbruk i flerspråklige ungdomsmiljøer. Det er Stine C. Aasheims artikkel «Byvankerslang» i *NOA* 16 (1993), basert på materiale til hovedoppgava hennes, «Kebabnorsk: framandspråkleg påverknad på ungdomsspråket i Oslo» (Aasheim 1995). Språkforskningsprosjektet UPUS Oslo, (Utviklingsprosesser i urbane språkmiljø, 2006–2010) tok opp tråden og samla inn sine data i to av Oslos mest heterogene bymiljøer, Oslo indre øst og Søndre Nordstrand. Ifølge Statistisk sentralbyrå hadde disse områdene en andel minoritetsspråklige innbyggere på hhv. 33 % og 43 % i den perioden UPUS-dataene ble samla inn. Formålet var å undersøke talemålspraksiser blant ungdom i miljøer prega av flerspråklighet, og et sentralt forskningsspørsmål var om det var mulig å identifisere en særskilt måte å snakke norsk på i disse ungdomsmiljøene. Deltakerne i UPUS-studien var med få unntak født og oppvokst i Norge, de hadde både norskfødte og utenlandsfødte foreldre og en mangfoldig språkbakgrunn (se f.eks. Svendsen og Røyneland 2008, Opsahl og Nistov 2010, Opsahl 2009a og 2009b, Aarsæther 2010, se også Quist og Svendsen, dette nummer for flere referanser til UPUS-forskninga). Forskninga som ble utført innafor UPUS-prosjektet, viser tydelige forskjeller mellom språklig praksis i de to ulike samhandlingssituasjonene forskningsintervju og ungdomssamtale. De nevnte studiene viser også at trekk som tradisjonelt har vært å betrakte som innlærertrekk, som brudd på V2-regelen, blir brukt som ledd i å konstituere en egen stil blant ungdommer både med og uten minoritetsbakgrunn.

Hvor komplisert det kan være å skulle beskrive den språklige praksisen til et ungt menneske i dagens flerspråklige Oslo kan Mike, som deltok i UPUS-prosjektet da han var 14 år gammel, hjelpe oss å illustrere. Mike er født i Norge med foreldre fra Øst-Afrika og bor på Holmlia, sør-øst i Oslo. I intervjuet snakker han en variant av oslomål uten særlig preg av tradisjonelle Oslo-øst-trekk; snarere med et tradisjonelt konservativt preg, som kan koples mot formalitetsgraden i intervjuet. I intervjuet forteller han om tilfeller der han kodeveksler mellom flere ulike språk, og at han har valgt

spansk som fremmedspråk på ungdomsskolen. I samtalen mellom ham og en kamerat med bakgrunn fra Nigeria, bruker Mike flere såkalte multi-etnolektiske trekk (se Quist og Svendsen, dette nummer, for en presentasjon av karakteristiske trekk ved språklig praksis i heterogene byrom). De to vennene både synger og rapper underveis i samtalen, både på amerikansk-engelsk, fransk og yoruba (se Brunstad, Røyneland og Opsahl 2010). På et punkt ringer det som trolig er far, på mobiltelefonen, og Mike konvergerer mot farens måte å snakke norsk på, som bærer preg av noen klassiske innlærertrekk, før han ringer mor og snakker det som høres ut som amharisk. Skiftene skjer lynhurtig, der det både er virksomheten som pågår, samtalepartneren, samtaletemaer og kommunikasjonsstrategier på mikronivå, som ser ut til å ha innvirkning på språkvalgene. Vi har bare dokumentert en drøy time av Mikes språkbruk, og kan forestille oss at bildet er enda mer komplisert, og i stadig utvikling, ut over de åtte (om ikke flere) varietetene han gjør bruk av i løpet av UPUS-opptakene. Det er vanskelig, for ikke å si umulig, å avgjøre om han er «seg sjøl» eller ikke, i all sin mangslungne språklige praksis. Eksempelet Mike er nokså ekstremt, men slett ikke atypisk: UPUS-ungdommene rapporterer om et mangfold av språk representert i vennegruppene. Le Page og Tabouret-Keller (1985) mener desuten at *delvis* viten om en varietet er tilstrekkelig til å projisere gruppetilhørighet. Full beherskelse (hvordan man enn velger å definere denne) av et andrespråk er altså ikke en forutsetning for deltakelse i et språklig fellesskap (se også Quist 2005). Det er vanskelig å skille mellom prototypiske innlærere, flerspråklige, hvem det er som kodeveksler, og mellom hvilke «koder». Spørsmålet om hva som er «norsk» oppe i det hele, kan sies å være under utvikling (se også Sickinghe 2015). Som en konsekvens av dette utfordres også tradisjonelle forestillinger om hva som er norsk som andrespråk, gjennom interaksjonelle studier av språklig praksis i multi-etniske ungdomsmiljø.

I UPUS-materialet finner vi et vell av eksempler på at *stedet* står sentralt i ungdommenes erfaringsverden (se f.eks. Aarsæther, Marzo, Nistov og Ceuleers 2015). Vi finner eksempler på at ungdommene aktivt iscenesetter stereotyper knyttet til tradisjonelle sosial-geografiske skillelinjer i byen, som i følgende passasje fra en samtale mellom Ummar med pakistanske foreldre og Johnny med norske foreldre (hentet fra Opsahl 2009a og Madsen og Svendsen 2015).

1 Ummar: Hør (.) vi har eksempel på vestkanten og østkanten (.)

- 2 dere ser ganske godt forskjell (.) han er rolig, jeg er hyper.
 3 Johnny: Forskjellen er at e=
 4 Ummar: =han er soss, jeg er ikke-soss.
 5 Johnny: Jeg har penger, du har ikke penger.
 6 Ummar: Eh nei (.) det-
 7 Johnny: Likheten er at han kjører Mercedes og jeg kjører Mercedes
     men jeg skjønner
 8 ikke hvordan han har råd til det.
 9 Ummar: (0.5) Du vet Østjeling?
 10 Johnny: Ja ja [Kebabsjappa] kebabsjappa går så bra.
 11 Ummar: [De kjører Mercedes.]
 12 Johnny: Kebabsjappa (.) gatekjøkken.

Utdraget viser hvordan guttene retter seg til et tenkt publikum gjennom pronomenformen *dere*. *Han* og *jeg* ytres mens guttene peker mot hverandre og seg sjøl, og ser inn i kameraet. Det viser også hvordan guttene framhever kontrastene mellom øst og vest med utgangspunkt i stereotype forestillinger både om utseende og om egenskaper forbundet med henholdsvis øst- og vestkantbeboere. Johnny framstilles som en hvit, rolig, sossete og pengesterk gutt, Ummar som en mørk, urolig gutt som har opparbeidet en viss grad av økonomisk status, enten gjennom lyssky virksomhet (jf. «stjeling», linje 9) eller å drive gatekjøkken. Begge guttene er for unge til å ha sertifikat, så henvisningen til det å kjøre Mercedes (linje 7) er emblematiske (Opsahl 2009a: 48, Madsen og Svendsen 2015: 227).

Det som er en ytterligere kompliserende og interessant faktor som interaksjonsstudier gir oss innblikk i, er at ungdommene utnytter dette eksisterende mangfoldet av språklige ressurser til å projisere, forme og evaluere ulike former for identiteter og karakterer gjennom *stilisering*. De henter fram, spiller ut og siterer ulike stemmer, og de språklige ressursene de tar i bruk, er gjerne koplet til stereotype forestillinger om *etnisitet*, viser Madsen og Svendsen (2015). Dette skiller på sett og vis stiliseringssekvenser fra den geografiske orienteringa som andre deler av den språklige praksisen til ungdommene tydelig kan koples på (Aarsæther et al. 2015):

The most common type of stylization involves projections of personas [dvs. i UPUS-samtalene, vårt tillegg] that invoke stereotypes associated with ethnicity, such as ‘immigrant’, ‘Norwegian’, ‘Pakistani’, ‘Arab’ and ‘American’, followed by the second-most frequent type,

namely stylizations where they project images of news reporter, journalist, radio host(ess) or perhaps a researcher in front of the camera (Madsen og Svendsen 2015: 221)

Madsen og Svendsen (sst.) viser hvordan Johnny og Ummar, som vi møtte i samtaleutdraget ovenfor, på et seinere tidspunkt i samtalen benytter seg av både stilisert «albansk» uttale og konservativ riksmålsuttale som del av sin språklige praksis, der de projiserer og evaluerer ulike stereotype forestillinger om representanter for byen de bor i. Noe av den samme opplevelsen kan vi få av samtalen mellom de to guttene Robert (A) og Leonel (B), med foreldre fra Mellom-Amerika og Øst-Afrika (henta fra Opsahl 2013).

- 1 A: Har dere sett filmer som «Ungdommens råskap»,«Izzat», «Jalla»? (.) «Jalla, jalla» @@
- 2 B: Har du sett «Izzat»?
- 3 A: Ja,
- 4 B: Okei. @ «Ungdommens råskap»?
- 5 A: uh nei har du sett (.) «Jalla, jalla»? (.) Utlendingfilm ass’
- 6 B: Jeg har tenkt å se den.
- 7 A: Jeg også!
- 8 B: Jeg gadd ikke se den.=
- 9 A: =ikke jeg heller

Transkripsjonsforklaring: Utdragene er transkribert normalortografisk. ? og ! markerer spørsmål og utrop. Komma markerer fortsettende intonasjon, punktum markerer fallende intonasjon, (.) markerer kort pause, (0.5) markerer pause i faktisk varighet målt i sekunder, [ord] markerer overlappende tale, = markerer direkteovergang uten pause mellom talerne (‘latching’), 0ord0 markerer hvisking, og ord markerer trykk, @@@ markerer latter.

Guttene har, som alle UPUS-ungdommene, fått utdelt en liste med temaforslag, blant annet film, og her bruker de en form for stilisert «intervjuerstemme», som vi husker Madsen og Svendsen (2015) i sitatet ovenfor nevnte som en utbredt form for stilisering, mens de nesten overdrevent systematisk går gjennom lista med filmer. Det er en moden, snusfornuftig stemme som fnysende ytrer «utlendingfilm» i linje 5. Samtidig er ordet ytra med en lett overdrevent runda innledende vokal, som gjerne blir assosiert med stiliserte utgaver av «otlendinger». Hele samtalen er preget av mye latter og lengre performance-sekvenser der de også spiller ut en forestilling

om at utlendinger bor i «sumpen» (Opsahl 2009a: 49). Her gir nok også guttene et spark til UPUS-forskerne, som trer noe forutinntatte forestillinger om hva slags filmer som interesserer ungdommer, ned over hodene deres.

Denne typen interaksjonsstudier er viktige for andrespråksforskninga, vil vi igjen hevde, fordi de viser at man ved å anlegge et interaksjonelt perspektiv på språk og språklig praksis står bedre rusta til å få øye på – og forstå – ulike språklige ressurser som er i spill. Man ser uttrykk for en språklig og kommunikativ kompetanse som man kan risikere å overse dersom man *ikke* velger en interaksjonell tilnærming.

Språklig samhandling mellom målspråksbruker og andrespråksinnlærere

Samtaleanalytiske studier fra sosialsektoren

Overskriften «samtaleanalytiske studier» skal her forstås som samtaleanalytisk i snever forstand. På sett og vis kan all den forskninga vi presenterer i denne artikkelen sies å være samtaleanalytisk, da det er muntlig interaksjon som utgjør datagrunnlaget. Men denne bolken handler om studier som benytter seg av CA-inspirert metodologi (Conversation Analysis), uten nødvendigvis å kunne kategoriseres som kodevekslingsstudier, som vi presenterte ovenfor. Innledningsvis presenterte vi en sosial dreining innen andrespråksforskninga, som også innebar en interesse for interaksjon med andre og tidvis motstridende mål enn andrespråklæring. Svennevig har i en rekke arbeider beskrevet samtalestrategier som brukes for å skape og opprettholde gjensidig forståelse i samtaler mellom norsk-morsmålstalere og andrespråksbrukere (2001, 2003). Han tar ofte utgangspunkt i samtaler som finner sted i samband med konsultasjoner i sosialsektoren, for eksempel på arbeidskontorer. Svennevig har i enkelte studier hatt hovedfokus på saksbehandleren, som typisk er den morsmålstalende, i konsultasjoner, og vist hvilke samtalestrategier som legges til grunn for å etablere felles forståelse og unngå forståelsesproblemer, gjennom ulike former for interaksjonell tilpasning av egen språkbruk, repetisjoner og omformuleringer (se f.eks. Svennevig 2001, 2013). Han viser i flere av studiene sine hvordan kommunikasjonsstrategier også er nært knyttet til reguleringen av den sosiale relasjonen mellom samtalepartnerne. Et eksempel er hvordan samtalepartnerne kan avverge potensielle problemer med referanse gjennom bruk av forklarende tillegg i den løpende turkonstruksjonen, som i følgende ek-

sempel fra en saksbehandler som kommenterer en språkprøve: «og det blir fort en del sånne m (.) det vi kaller (.) syntaktiske feil, atte ordet kommer på feil plass i setningen og sånne ting,» (Svennevig 2010: 191). Svennevig viser at denne formen for språkbruk, der man utfører (minst) to handlinger i en og samme taletur, antar svært systematiske former, og at den ikke bare er kjennetegnende for andrespråkssamtaler.

Et annet eksempel på forholdet mellom kommunikasjonsstrategier og sosiale relasjoner er hvordan samtaledeltakere på en strategisk måte løfter fram forståelsesproblemer *som om* de var hørselsproblemer som del av etablering og opprettholdelse av den sosiale relasjonen (Svennevig 2008). Svennevig minner oss på hvordan asymmetrien mellom første- og andrespråksbrukere – i favør morsmålstaleren – legger til rette både for muligheten til å hjelpe og for å dominere, og han viser hvordan innblikk i forståelsesstrategier kan ha betydning for god praksis i konsultasjoner i sosialektoren.

Flere av stipendiatene tilknyttet Senter for flerspråklighet, MultiLing, ved Universitetet i Oslo, er i gang med prosjekter som føyer seg inn i tradisjonen med å ta for seg flerspråklig praksis i sosialektoren og på arbeidsplasser (se f.eks. Kraft (under arbeid), Pajaro (under arbeid)).

Didaktisk orienterte studier

Vi nevnte tidligere i artikkelen at interaksjon kom på dagsordenen innfor andrespråksforskning på 1980-tallet, blant annet som en motsats til Kras-hens innputthypotese. Long formulerte sin interaksjonshypotese (Long 1986) med utgangspunkt i at måten innputt ble presentert og bearbeidd på, i samspillet mellom målspråksbruker og innlærer, hadde betydning for innlærerens utvikling. Kari Tenfjord er en av de norske andrespråksforskerne som har tatt utgangspunkt i den rollen språklig samhandling spiller i andrespråklæringa. Hun har vist, både gjennom fagbøker for høyere utdanning og i direkte kommunikasjon med praksisfeltet i skolen, hvordan forhandlinger om innputt mellom lærer og elev øker kvaliteten på språklæringa. Nærstudier av forhandlinger om felles forståelse av innhold mellom lærer og elev i Tenfjords materiale (f.eks. Berggreen og Tenfjord 1999) viser hvor krevende det kan være for begge parter å holde samtalen i gang. Samtidig viser denne praksisen at eleven trolig lærer langt mer enn om han/hun ikke hadde blitt utfordra språklig på denne måten. En annen type studier med base i samtaleanalytisk metodologi som igjen bør nevnes, er studier av klas-

seromssamtalen. Dregelids studier av utvikling av dialogferdigheter, vist til under gjennomgangen av bidrag i *NOA*-tidsskriftet tidligere i artikkelen, kan stå som eksempel på slike. Av nyere dato er Dewildes arbeid om to-språklige lærere og lærersamarbeid (Dewilde 2013). Vi viser også til Alstad (dette nummer), Monsen (dette nummer), Randen (dette nummer) og Tonne og Palm (dette nummer), der det gis en breiere framstilling av flere interaksjonelt orienterte didaktiske studier av ulike læringskontekster og aldersgrupper.

Tolkemediert flerspråklig samhandling

Parallelt med at Norge siden 1970-tallet har hatt til dels sterk økning i antall migranter, særlig fra land i Sør, har det oppstått et stort behov for tolketjenester, framfor alt i offentlig sektor. Nilsen (2011a) viser til at det er registrert behov for tolketjenester på mer enn 100 språk. Tolkesamtalen er et eksempel på flerspråklig samhandling, om enn med et særskilt preg, fordi den koordineres av en tredjepart, tolken, som medierer det språklige innholdet partene ønsker å få fram. Og partene er her for eksempel en norsk-språklig polititjenesteperson og en asylsøker uten kompetanse i norsk eller engelsk. Forskning på tolkefeltet i Norge er av forholdsvis ny dato og til nå ikke av stort omfang. Sentrale deler av den forskninga som fins, er gjort av fagpersoner med tilknytning til andrespråksfeltet, for eksempel Anne Birgitta Nilsen (Nilsen 2005, 2011) og Hanne Skaaden (Skaaden 1999, 2001, 2003). For disse forskerne har samtaleanalytiske og diskursanalytiske tilnæringer til interaksjonen mellom de tre partene i tolkesamtalen stått sentralt, sammen med problemstillinger knytta til kulturforståelse og tolkens språklige og faglige kompetanse.

Narrativer i interaksjonelt perspektiv

Narrativer har en sjølskrevne plass i andrespråksforskninga, ikke minst som del av en metodologisk tradisjon. Flere hoved- og masteroppgaver har tatt utgangspunkt i narrative data. Vi har etter hvert fått tilgang til internasjonale, tverrspråklige korpus med narrativer, særlig beregna på kartlegging og studier av språkutvikling hos barn (f.eks. CHILDES/TalkBank), og de fleste vil nikke gjenkjennende til flere bildeserier og filmer som er benytta som stimuli og igangsetter for elisitering av narrativer. Her står nok bildeboka

«Frog, where are you» (Mayer 1969) i en særstilling. «Froskehistorier» og andre narrativer er i norsk sammenheng blitt brukt som grunnlag for testing av språkferdigheter, som grunnlag for studier av tilegning av tempuskategorier, og som grunnlag for sammenlikning av særlig barns språkferdigheter på de ulike språka de kan (for eksempel Nistov 2001, Svendsen 2004, 2009). Enkelte, som Svendsen, innlemmer også tydelige interaksjonelle perspektiver i beskrivelsen og analysen av elisiterte narrativer.

Det er i mindre grad blitt forska på spontane narrativer som oppstår i samtaleforløp, som kanskje er det mest interessante i vårt perspektiv, men her har det skjedd en utvikling de seinere åra. Narrativer blir i større grad sett på ut ifra et konstruktivistisk perspektiv, som et vindu inn i en kulturell erfaringsverden. Studier av narrativer kan bidra til en dypere forståelse av migranters identitetsforhandlinger, ikke minst gjennom studiet av ulike grader av aktørskap ('agency') i narrativene (Benwell og Stokoe 2006, De Fina 2003). Et eksempel på hvordan denne typen innsikter er applisert på norske forhold, er Golden og Lanzas studie av metaforisk framstilling av kulturbegrepet i narrativer fortalt av to kvinnelige leger med afrikansk bakgrunn (Golden og Lanza 2013). Et annet eksempel er Lane (2011), som viser hvordan studier av narrativer kan gi innblikk i historiske språkskifteprosesser i en nordnorsk kontekst.

Alle de tre sistnevnte var involvert i SKI-prosjektet (Språk, Kultur, Identitet), som var et tverrfaglig, NFR-finansiert prosjekt (2008–2013) med base ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo. Samlingspunktet var nettopp narrativer. Prosjektet kombinerte lingvistik, litteraturvitenskap og kulturstudier i forskning på identitetsforhandling i migranters muntlige fortellinger, fortellinger om integrering og identitetsdanning i flerkulturell litteratur og i diskurser om mangfold i kulturhistoriske museer. Særlig studiet av migranters muntlige narrativer må trekkes fram her, der vi i tillegg til Lane, Golden og Lanzas arbeider finner Bjørghild Kjelsviks narrative analyser av asylsøkerintervju (Kjelsvik 2014, 2015).

Ord i interaksjonelt perspektiv

Studier av ord og ordforråd har hatt en sentral plass i norsk andrespråksforskning (se Golden, dette nummer og Tonne og Palm, dette nummer). Urbane ungdommers bruk av lånord fra engelsk og ulike innvandrerspråk var tema for en tidlig undersøkelse i UPUS-prosjektet, som vi presenterte

tidligere i artikkelen (Opsahl, Røynealand og Svendsen 2008). Interessen for ordtilfang blant barn og unge i et flerspråklig samfunn har hele tida vært sterk, både blant folk flest, i mediene og også blant forskere. Seinst kom dette til uttrykk gjennom den landsdekkende forskningskampanjen «Ta tempen på språket!», i regi av Forskningsrådet og Senter for flerspråklighet ved Universitetet i Oslo (MultiLing, ved Bente Ailin Svendsen, Else Ryen og Kristin Vold Lexander). Kampanjen engasjerte barn og unge over hele Norge til å registrere språklig mangfold og «ord de voksne ikke kan» (se Rapport fra forskningskampanjen 2014). Studiene avdekker at det – kanskje ikke uventa – eksisterer et nært forhold mellom ordforråd og identitetsuttrykk. Dersom vi anlegger et interaksjonelt perspektiv på noen av de ordene og uttrykkene som har vist seg å være kjennetegnende for flerspråklige bymiljøer, når vi flere nye erkjennelser: Et av de mest frekvente ordene i den førstnevnte undersøkelsen var *wolla*. Det etymologiske opphavet til *wolla*, alternativt *walla/wallah*, er arabisk ‘sverger ved Allah’, men ordet brukes til mer og annet enn å sverge ved Gud (se også Svendsen og Røynealand 2008 og Quist og Svendsen, dette nummeret). Opsahl (2009b) viser at *wolla* fyller en rekke funksjoner som diskursmarkør i samtale: *Wolla* fungerer som en forsterker som særlig understreker (nyhets-)verdien av et utsagn, både aleine og sammen med mer tradisjonelle norske ekvivalenter: «Wolla jeg sverger, helt ærlig, det er sant!». *Wolla* fungerer som en form for konvensjonalisert minimal respons: «si wolla!», der man fortløpende evaluerer nyhetsverdien av samtalepartnerens bidrag. Markøren dukker typisk opp i sammenhenger der talerne gir uttrykk for en grad av affektivt engasjement. *Wolla* og beslektede markører setter et eget preg på ungdomsamtalene, og interessant nok kan flere av ordene som presenteres i rapporten fra Forskningskampanjen 2014 (som *adda, serr, omg, lol* og *wtf!*), på liknende måter knyttes både til subjektiv og epistemisk forsterking, og de kan brukes til å utføre parallelle språkhandlinger.

Framveksten av flere og flere talemålskorpus, som for eksempel UPUS-prosjektets datagrunnlag, har også åpna for nye innsikter i forholdet mellom pragmatiske og grammatiske trekk, etter hvert også i et kontrastivt perspektiv (se Nortier og Svendsen (red.) 2015). Ekberg, Opsahl og Wiese (2015) beskriver paralleller i utviklingen av determinativer og fokusmarkører, som *so, sån, sånn* i tysk, svensk og norsk, og peker på hvordan utviklingsprosesser i flerspråklige miljøer utgjør et særlig interessant vindu inn til mer generelle språkendingsmekanismer. Det er altså ikke bare gjennom interaksjonell metodologi, men også gjennom den økte tilgangen til

og interessen for samtaledata henta fra flerspråklige miljøer, at andrespråksforskninga trolig får vind i seilene framover.

Oppsummerende kommentarer og noen peilinger framover

Vi avslutter med et sitat fra en nokså tidlig *NOA*-artikkel: «tverrfaglig kontakt kan gi nye idéer til modell- og teoriutvikling i andrespråksforskningen» (Tenfjord 1991: 28). Gjennom artikkelen har vi vist hvordan flere fag- og forskningsfelt innafor norsk språkforskning etter hvert har inkludert flerspråklighets- og andrespråks-perspektiver i sine studier. Dette har dels skjedd som en tilpasning til at det norske samfunnet gradvis har fått et sterkere flerspråklig preg de siste førti åra, men vi har også vist at denne utviklinga kan tilskrives den sosiale dreininga i andrespråksfeltet, blant annet som en følge av at de interaksjonelle tilnærmingene har fått større oppmerksomhet fra 1990-tallet av. Sosiolingvister og samtaleforskere viser slik i økende grad interesse for interaksjonsdata fra flerspråklige miljøer, noe som legger grunnlaget for tverrfaglig samarbeid med det som tradisjonelt har vært regna som andrespråksfeltet. Trolig ser vi her ei utvikling mot at andrespråksperspektiver i større grad enn tidligere også innlemmes i de tradisjonelle språkfaga ved norske høyskoler og universiteter.

I artikkelen starta vi med en kort faghistorisk plassering av interaksjonsperspektivet i internasjonal andrespråksforskning og fortsatte med en gjennomgang av tidsskriftet *NOAs* artikler med interaksjon som tema. Vi konkluderte med at studier basert på spontane samtaledata var relativt få i *NOA*-årgangene fram til i dag, og vi spår at det vil komme atskillig mer forskning med et slikt design framover. En viktig grunn til det, er at samhandling der flere språk er involvert, etter hvert angår flere og flere mennesker i Norge.

I artikkelens eksempeldel valgte vi å vise til studier basert på spontane samtaledata, både fra flerspråklighetsfeltet og fra sosiolingvistisk forsknings-tradisjon. Vår påstand etter denne gjennomgangen er at et interaksjonelt perspektiv på språklige praksiser er nødvendig for å få helhetlig innsikt i samtaledeltakernes bruk av språklige ressurser. I tillegg vil studier av flerspråklig praksis i sosiale medier trolig øke i omfang; vi nevnte et knippe blant flere masteroppgaver fra nyere tid, som tar for seg kodeveksling på nett.

Interaksjonelle tilnærmingar i norsk andrespråksforskning inkluderer også didaktisk forskning fra samhandling mellom andrespråkselev og lærer,

og ulike møter mellom andrespråksbruker og tjenesteperson i offentlige eller private tjenstesammenhenger. I artikkelen har vi vist eksempler på hvordan samtaleanalytiske og diskursanalytiske perspektiver har blitt brukt i norske studier innafor tolkefeltet og sosialsektoren, og pekt på prosjekter som bringer slike perspektiver videre. Vi var også inne på hvordan et interaksjonelt perspektiv avdekker nye forhold ved ordforråd og ordbruk. Vi har også vist til studier av samtaler mellom lærer og andrespråksinnlærer der innlæreren gis mulighet til å prøve ut sin forståelse av ord og uttrykk og slik utvikler sin norskbeherskelse. Oppmerksomheten rundt dialog og samtale som didaktisk verktøy har vært sterkere internasjonalt enn i Norge (se for eksempel Gibbons 2006), og vi antar derfor at dette vil være et forskningsfelt i vekst framover.

Note

1. Vi vil gjerne takke to anonyme fagfeller og redaksjonen for nyttige innspill til artikkelen.

Litteratur

- Androutsopoulos, Jannis 2007. Language Choice and Code-Switching in German-Based Diaspora Web Forums. I Danet, B. og S. Hering (red.) *The Multilingual Internet. Language, Culture and Communication online*. New York: Oxford University Press, 340–360.
- Auer, Peter 1984. *Bilingual Conversation*. Amsterdam: John Benjamins.
- Auer, Peter (red.) 1998. *Code-switching in Conversation. Language torilop Interaction and Identity*. London: Routledge
- Aston, Guy 1987. Trouble-shooting in interaction with learners: the more the merrier? *Applied Linguistics*, 1987, årg. 7 nr. 2, 128–143.
- Bakkejord, Liv Jorunn 1989. Kommunikasjonsstrategier i dialog mellom innfødt språkbruker og språkinnlærer. En analyse av norsk mellomspråk. Hovedoppgave Universitetet i Oslo. *NOA – norsk som andrespråk* nr. 11, hele nummeret.
- Benwell, Bethan og Elizabeth Stokoe 2006. *Discourse and identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Berggreen, Harald og Kari Tenfjord 1999. *Andrespråkslæring*. Oslo: Gyldendal.

- Bjørkavåg, Lise I. 1986. Grunnleggende lese- og skriveopplæring for voksne innvandrere belyst ved en analyse av abc-en «Første bok på norsk.» *NOA – norsk som andrespråk* nr. 2, hele nummeret.
- Block, David 2003. *The Social Turn in Second Language Acquisition*. Edinburgh: Edinburgh University Press
- Block, David 2013. Moving Beyond «Lingualism»: Multilingual Embodiment and Multimodality in SLA. I May, Stephen. (red.): 2013. *The multilingual turn: Implications for SLA, TESOL and bilingual education*. New York: Routledge, 54–77.
- Blom, Jan P. og Gumperz John J. 1972. Social meaning in linguistic structures: Code-switching in Norway I J.J. Gumperz og D. Hymes (red.): *Directions in Sociolinguistics. An Ethnography of Communication*. New York: Holt, Rinehart & Winston, 409–434.
- Bremer, Katharina, Celia Roberts, Marie-Thérèse Vasseur, Margaret Simonot og Peter Broeder 1996. *Achieving understanding. Discourse in intercultural encounters*. London: Longman.
- Brunstad, Endre, Unn Røynealand og Toril Opsahl 2010. Hip Hop, Ethnicity and Linguistic Practice in Rural and Urban Norway, I M. Terkourafi (red.). *Languages of Global Hip Hop*. London: Continuum, 223–255.
- Bull, Tove 1996. Språkskifte hos kvinner og menn i ei nordnorsk fjordsamebygd. I Jahr, Ernst H. og Olav Skare (red.). *Nordnorske dialekter*. Oslo: Novus forlag, 185–200
- De Fina, Anna 2003. *Identity in narrative: A study of immigrant discourse*. Amsterdam: John Benjamins.
- Dewilde, Joke 2013. *Ambulating teachers. A case study of bilingual teachers and teacher collaboration*. Ph.d.-thesis Oslo: Universitetet i Oslo.
- Dregelid, Karen M. 1996. Samtalen – en måte å lære på, en måte å evaluere på. *NOA – Norsk som andrespråk* nr. 19, 87–105.
- Ekberg, Lena, Toril Opsahl og Heike Wiese 2015. Functional Gains: A Crosslinguistic Case Study on Three Particles in Swedish, Norwegian and German, I J. Nortier og B. A. Svendsen (red.). *Language, Youth and Identity in the 21st Century. Linguistic Practices across Urban Spaces*. Cambridge University Press, 93–116.
- Femtegjeld, Silje M. 2014. *Språklige strategier i Skavlan*. Oslo: Universitetet i Oslo. Masteroppgave ILN/HF.
- Gass, Susan, Alison Mackey og Teresa Pica 1998. The role of input and interaction in second language acquisition. *Introduction to the special issue, Modern Language Journal* 82 (3), 299–305.

- Gibbons, Pauline 2006. *Bridging Discourses in the ESL Classroom*. London, New York: Continuum.
- Goffman, Erving 1979. Footing. *Semiotica*, årg. 25 nr.1, 1–29.
- Golden, Anne, Lise Iversen Kulbrandstad & Kari Tenfjord 2007. Norsk andrespråksforskning – utviklingslinjer fra 1980 til 2005. *Nordand. Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*. 2007, årg. 2, nr. 1, 5–41.
- Golden, Anne og Elizabeth Lanza 2013. Metaphors of culture: Identity construction in migrants' narrative discourse. *Intercultural Pragmatics*, årg. 10 nr. 2, 295–314.
- Golden, Anne dette nummer. Voksne innlærere skriver tekster til to norsktester. Hva gjør de med gjøre?
- Guldal, Tale 1997. *Three children, two languages: The role of code selection in organizing conversation*. Trondheim: NTNU, avhandling for dr.art graden.
- Grovli, Lisa K. 2013. *lol wtf? Kodeveksling i norsk internettkommunikasjon*. Oslo: Universitetet i Oslo. Masteroppgave ILN/HF.
- Hanssen, Eskil et al. 1978. Oslomål: prosjektbeskrivelse og syntaktisk analyse av Oslomål med henblikk på sosiale skilnader. Skrifter fra talemålsundersøkelsen i Oslo (TAUS) 6. Oslo: Novus.
- Holm, Astri 2010. Kommunikativ språkbruk og språkstrategier hos to døve barn i tegnspråklig- og talespråklig miljø. *NOA – Norsk som andrespråk*, 2010, årg. 26 nr. 1, 56–75.
- Horbowicz, Paulina 2014. Å oppnå sine kommunikative mål som andrespråksbruker. Gjentakelser i en norsk-polsk samtale. *NOA – Norsk som andrespråk* 2014, årg. 30 nr. 2, 40–66.
- Jernsletten, Nils 1993. Sami language communities and the conflict between Sami and Norwegian. I E. H. Jahr (red.), *Language Conflicts and Language Planning*. Berlin: Mouton De Guyter, 115–132.
- Kjelaas, Irmelin 2009. «Trollet bodde i vann med fart i» – om stimulering av ord- og begrepskompetanse hos flerspråklige førskolebarn. *NOA – Norsk som andrespråk* 2009, årg. 25, nr 2, 58–88.
- Kjelsvik, Bjørghild 2014. «Winning a battle, but losing the war»: contested identities, narratives, and interaction in asylum interviews. *Text & Talk.*, 34(1), 89–115.
- Kjelsvik, Bjørghild 2015. «Eg har ingen familie.» Identitet, deltakarroller og tolking i asylsøkjearintervju. *Tidsskrift for samfunnsforskning* (1), 57–86.
- Kleemann, Carola 2012. Play in two languages. Language alternation and

- code-switching in role play in North Sámi and Norwegian. Universitetet i Tromsø: *Nordlyd* 39, 2, 47–69.
- Kraft, Kamilla (under arbeid). Languages and Multilingualism in the Transnational and Transient Workplace. <http://www.hf.uio.no/multiling/english/projects/phd-projects/transnational-workplace/index.html> (23.09.2015).
- Krashen, Stephen D. 1985. *The Input Hypothesis: Issues and Implications*, New York: Longman.
- Kulbrandstad, Lise Iversen 2012. Norsk andrespråksforskning. En status i lys av NOA-konferansene 2004–2012. *NOA – Norsk som andrespråk*, årg. 28 nr. 2, 49–70.
- Kvammen, Vilde 2014. *Kodeveksling i nettkommunikasjon. En studie av samisktalende nordmenns lingvistiske praksiser på Internett*. Masteroppgave. Høgskolen i Hedmark
- Lane, Pia 2012. Kodeveksling og grammatisk samspill: Morfologisk integrasjon av norske substantiv. *NOA – norsk som andrespråk* 2012, årg. 28 nr. 2, 5–22.
- Lane, Pia 2011. «Dette er mitt morsmål»: narrativer om språkvalg og språkskifte. *NORDAND Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 2011, årg. 6 nr. 1, 73–87.
- Lane, Pia 2007. Språk som identitetsuttrykk: Kodeveksling i et kvensk-språklig samfunn. *NOA – norsk som andrespråk* 2007, årg. 23 nr. 1, 37–56.
- Lane, Pia 2006. *A Tale of Two Towns. A Comparative Study of Language and Culture Contact*. Oslo: Unipub.
- Lanza, Elizabeth 1997. *Language mixing in infant bilingualism: a sociolinguistic perspective*. Oxford: Clarendon Press.
- Lanza, Elizabeth 1992. Can bilingual two-year-olds code-switch? *Journal of Child Language* vol.19 nr.3, 633–658.
- Lanza, Elizabeth 1991. «Masse toys og pigen også»: språkblanding hos tospråklige toåringer i et diskursperspektiv. *NOA – norsk som andrespråk* nr. 14, 1–27.
- Long, Michael 1985. Input and second language acquisition theory. I S. Gass og C. Madden (red.). *Input and second language acquisition*. Rowley, Mass.: Newbury House, 377–93.
- Long, Michael 1996. The role of the linguistic environment in second language acquisition. I W. Ritchie og T. Bhatia (red.). *Handbook of second language acquisition*. San Diego: Academic Press, 413–468.

- Lund, Aase 2008. Tospråklig praksis i ulike samtalekontekster i skolen. *NOA – norsk som andrespråk* 2008, årg. 24 nr.1, 55–75.
- Mac Donald, Kirsti 1988. Små ord med stor betydning. *NOA– norsk som andrespråk*. nr. 6, 23–31.
- Madsen, Lian M. og Bente A. Svendsen 2015. Stylized voices of ethnicity and social division. I J. M. Nortier og B. A. Svendsen (red.). *Language, Youth and Identity in the 21st Century. Linguistic Practices across Urban Spaces*. Cambridge: Cambridge University Press, 207–230.
- McGee, Marit R. 1999. En beskrivelse av andrespråkstalemål med fokusering på syntaks. *NOA – norsk som andrespråk* nr. 22, 18–54.
- MultiLing, ph.d.-prosjektoversikt: <http://www.hf.uio.no/multiling/english/projects/phd-projects/> (23.09.2015).
- Myers-Scotton, Carol (red.) 1993. *Social motivations for code-switching*. Oxford: Oxford University Press.
- Nilsen, Anne Birgitta 2005. *Flerspråklig kommunikasjon i rettsalen: En kasusstudie av en flerspråklig rettsforhandling*. Oslo: Unipub
- Nilsen, Anne Birgitta 2011a. Tolkemedierte samtaler – makt og avmakt i offentlig sektor. *Norsk Filosofisk Tidsskrift* nr. 1 2011
- Nilsen, Anne Birgitta 2011b. Tolkemedierte samtaler: Et gjensyn med lingvistikken. *Sosiologisk Tidsskrift* nr. 3 2011
- Nistov, Ingvild 2001. *Referential choice in L2 narratives. A study of Turkish adolescent immigrants learning Norwegian*. Dissertation for the Degree Dr.Art., Faculty of Arts, University of Oslo.
- Nortier, Jacomine og Bente A. Svendsen (red.) 2015. *Language, Youth and Identity in the 21st Century. Linguistic Practices across Urban Spaces*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Opsahl, Toril 2009a. «Egentlig alle kan bidra!» – en samling sosiolingvistiske studier av strukturelle trekk ved norsk i multietniske ungdomsmiljøer i Oslo. Ph.d.-avhandling. Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo.
- Opsahl, Toril 2009b. Wolla I swear this is typical for the conversational style of adolescents in multiethnic areas in Oslo. *Nordic Journal of Linguistics* (Special issue: Sociolinguistics) 2009, årg. 32 nr. 2, 221–244.
- Opsahl, Toril 2013. Austlandsk (gjen)reising og ny norsk (sic), I J. J. Hyvik og S. Walton (red.). 'Der var ruskut å leggja utpå'. *Ti år med mastergraden i nynorsk skriftkultur*. Oslo: Novus Forlag, 207–228.
- Opsahl, Toril, Unn Røyneland og Bente Ailin Svendsen 2008. «Syns du jal-

- lanorsk er lættis, eller?» Om taggen [lang=X] i NoTa-Oslo-korpuset, I: Janne Bondi Johannessen & Kristin Hagen (red.), *Språk i Oslo. Ny forskning omkring talespråk*. Novus Forlag, 29–41.
- Opsahl, Toril og Ingvild Nistov 2010. On some structural aspects of Norwegian spoken among adolescents in multilingual settings in Oslo. I P. Quist og B. A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Linguistic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, 49–63.
- Pajaro, Veronica (under arbeid). Negotiation of professional identities in interaction: (im)migrant applicants in a health service institution. <http://www.hf.uio.no/multiling/english/projects/phd-projects/negotiation-of-professional-identities-in-job-interviews/index.html> (23.09.2015).
- Parks, Catherine A. 1986. Kommunikativ kompetanse. *NOA – norsk som andrespråk*. nr. 3, 20–31.
- Rapport fra Forskningskampanjen 2014 Ta tempen på språket!: https://www.miljolare.no/innsendt/oppslag/1336/5502d9f97a260/rapport_fd2014.pdf (ledet av Bente Ailin Svendsen, Else Ryen og Kristin Vold Lexander)
- Sandvik, Margareth 1988. Norsk som andrespråk – språksyn, prøveformer og evaluering. I: *NOA – norsk som andrespråk* nr. 8, 29–38.
- Schuff, Hildegunn 2006. Å være barn blant flere språk: En kasusstudie av et flerspråklig barn i skiftende språklige kontekster. *NOA – Norsk som andrespråk* 2006, årg. 22 nr. 2, 41–76.
- Sickinghe, Anne-Valérie 2015. Speaking like «us»: self- and other-categorization as Norwegian speakers in student interactions. *Multilingua*: E-pub ahead of print, 20. august 2015.
- Sjo Engen, Toril 2004. Kulturell variasjon i samtaler mellom morsmålbrukarar og andrespråkstalarar. *NOA – norsk som andrespråk* nr. 25, 76–92.
- SKI-prosjektet: <http://www.hf.uio.no/iln/english/research/projects/ski/publications/> (23.09.2015).
- Skaaden, Hanne 1999. Lexical Knowledge and Interpreter Aptitude. *International Journal of Applied Linguistics* 9, 77–99.
- Skaaden, Hanne 2001. On-screen interpreting I K. Nordby (red.). *Human Factors in Telecommunication*. Proceedings from the 18th International symposium. Bergen: Telenor R&D, 67–77.
- Skaaden, Hanne 2003. On the Bilingual Screening of Interpreter Applicants. *La evaluacion de la calidad en interpretation: Investigacion*. Granada:

- Editorial Comares, 73–83.
- SSB 2015. Statistikk om innvandring på hjemmesidene til Statistisk Sentralbyrå. www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere (23.09.2015)
- Strømmen, Marte Kvamme. 2015. «*Han leasht ikkje bot. No leash bot*» Om bruken av engelsk språk hos eit knippe norske spelarar i ein norsk spelkontekst. Masteroppgåve i Lingvistikk, Universitetet i Oslo.
- Svendsen, Bente Ailin 2004: *Så lenge vi forstår hverandre: Språkvalg, flerspråklige ferdigheter og språklig sosialisering hos norsk-filippinske barn i Oslo*. Oslo: Unipub.
- Svendsen, Bente Ailin 2009. Flerspråklighet i teori og praksis. I R. Hvistendahl (red.). *Flerspråklighet i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget, 31–60.
- Svendsen, Bente A. og Unn Røynealand 2008. Multiethnolectal facts and functions in Oslo, Norway. *International Journal of Bilingualism* 12(1–2), 62–83.
- Svennevig, Jan 2001 Institutional and conversational modes of talk in bureaucratic consultations. I A. Hvenekilde og J. Nortier (red.). *Meetings at the crossroads. Studies of multiculturalism and multilingualism in Oslo and Utrecht*. Oslo: Novus forlag, 106–135.
- Svennevig, Jan 2008. Trying the easiest solution first in other-initiated repair. *Journal of Pragmatics* 40 (2), 333–348.
- Svennevig, Jan 2010. Pre-empting reference problems in conversation. *Language in Society* 39, 173–202.
- Svennevig, Jan 2013. Reformulation of questions with candidate answers, *International Journal of Bilingualism* 17(2), 189–204.
- Tenfjord, Kari 1991. Initiativ og respons i dialoger. En ny innfallsvinkel til analyse av andrespråkstilegnelse. *NOA – norsk som andrespråk* nr.14, 28–44.
- Türker, Emel 2000. Turkish-Norwegian Codeswitching. Evidence from Intermediate and Second Generation Turkish Immigrants in Norway. Oslo: Universitetet i Oslo. Avhandling for dr.art graden.
- Wilhelmsen, Marit, Bjørn Are Holth, Øyvind Kleven og Terje Risberg. 2013. *Minoritetsspråk i Norge. En kartlegging av eksisterende datakilder og drøfting av ulike fremgangsmåter for statistikk om språk*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- Aarsæther, Finn, Stefania Marzo, Ingvild Nistov og Evy Ceuleers 2015. Indexing Locality: Contemporary Urban Vernaculars in Belgium and Norway. I J. Nortier. og B. A. Svendsen (red.). *Language and Identity in*

- the 21st Century. Linguistic Practices across Urban Spaces*. Cambridge: Cambridge University Press, 249–270.
- Aarsæther, Finn 2004. *To språk i en tekst. Kodeveksling i samtaler mellom pakistansk-norske tiåringer*. Oslo: Unipub.
- Aarsæther, Finn 2010. The use of multiethnic youth language in Oslo. I Pia Quist og Bente A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Linguistic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, 111–126.
- Aasheim, Stine C. 1995. «Kebab-norsk» – framandspråkleg påverknad på ungdomsspråket i Oslo. Hovedoppgave i nordisk, Universitetet i Oslo.

Interactional approaches in Norwegian second language research

This contribution to the anniversary edition of *NOA* gives an overview of interactional approaches in second language related research in Norway between 1985 and 2015. The article describes how linguistic interaction gradually has obtained more attention within the field of second language research, and how, simultaneously, interactional sociolinguistics and conversation analysis are disciplines that on their own terms approach negotiations of meaning in linguistic interaction. We aim to show how these disciplines are brought together in multidisciplinary approaches triggered by the need for both sociolinguists, second language researchers and conversation analysts to map and understand the multilingual reality that has evolved in Norway during the last decades. Research fields like code-switching and multiethnolectal linguistic practices are among the examples applied to support this. The short excerpts from interactional data shown in the article are all from multilingual contexts where Norwegian is one of the languages involved.

Keywords: Interaction and second language learning, multilingualism in conversation, code-switching, stylization, interdisciplinary synergy between sociolinguistics and second language research